

УДК 007:304:070

ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ МЕДІЙНОЇ СФЕРИ ЗАХІДНОГО СВІТУ

Йосип Лось

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
бул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Стаття з'ясовує роль сучасних опінієтворчих видань у переосмисленні світоглядних засад західного світу.

Ключові слова: культура свободи, прекаріат, світоглядна публіцистика, інтелектуалізація інформації, тенденції розвитку світу.

Почну з головного. Завершився 20-річний період тріумфізму у Європейському Союзі, рівно ж — у медійній сфері. Фінансово-економічна криза останніх років змусила авторитетних фахівців, до яких звернулися опінієтворчі медіа, поставити, нарешті, вирішальне питання: чи взагалі лібералізм, який, за Фукуямою, мав “завершити історію”, доречний як життєздатна концепція. Британський соціолог Френк Фуреді у книзі “Політика страху”, що її прорецензували провідні видання Європи і світу, аргументовано доводить, що консюмеризм, вульгарний релятивізм знищують культуру свободи, відтак, вселяють у душі людей настрої катастрофізму й декадентизму.

За традицією, якісні щоденні газети, тижневики, часописи у періоди “зміни імен” широко використовують комбінований спосіб висвітлення, аналізу певного явища. Йдеться про: а) субстанційну, сенсожиттєву інформацію, б) ситуативне, відображальне подання фактів й коментарів, в) прогностичний аспект, пошуки виходу із тотально несприятливої ситуації. До того ж, і в концептуальних статтях, і в спеціальних номерах газет і журналів наявні принаймні чотири аспекти: інтегральний, викривальний, превентивний і соціально-психологічний. Отож проілюструємо силу не тільки слів, а й думок, аби переконатися, що вони, думки, підпорядковуються певним закономірностям, загальним Законам Творення — законові притягування подібного, законові взаємодії, законові тяжіння. Коли ми знову й знову породжуємо одні й ті ж думки, посилюючи їх до мислительних центрів подібного, ми посилюємо і оживляємо їх, надаючи їм небувалу силу. Окрім того, маємо пам'ятати: дух — самостійна сутність, він утворює найвищу, найкращу сферу Творення.

Наведемо приклади багатовимірного мислення, такого підходу, що здатний організовувати, враховує взаємозв'язок між цілим та його складниками, який замість вивчення ізольованого предмету вивчає в ньому і крізь нього його

самоорганізуючий стосунок з культурним, соціальним, політичним та природним середовищем. Отже:

Відомий французький публіцист, автор резонансних статей у газеті “Фігаро”, Андре Фросар так характеризує світоглядну, тобто вирішальну сферу людського буття: **“Сфера думки занедбана, як зарослий бур’янами сад, як останки стародавніх шедеврів, знищених завзятою критикою чи спотворених гротескними інсценізаціями... Людина говорить сама з собою, рухаючись серед слів, як у непрохідних хащах, або пробиваючи тунелі, які ведуть в нікуди. Людина нікому не переказує ні моральних засад, ні концепції світу, ні оцінок подій, які відбуваються ніби поза людським світом... Коли в галузі культури панує мовчання, світ політики перетворюється на виборче торжище... Другим наслідком цього безсилля думки є те, що ми дивимось на переверот у сучасному світі, витріщивши очі, і не можемо його пояснити”** (5, с. 113-117).

“Наша провина” — так назвав свої розмислення у газеті “Тардіан” директор Менсфілдського Коледжу Оксфордського університету Девід Маргванд. Доводячи, що нинішня економічна криза є результатом самолюбивого, матеріалістичного гедонізму, яким просякнута західна культура, а також втрати довіри до держави, авторитетний фахівець робить такий висновок: **“Сьогодні неоліберальна іділія закінчилася. Казино зачинило своє подвір’я. Настала криза неоліберальної моральної економіки. Але ця криза — не є лише справою захланних банкірів, скорумпованих парламентаристів і звичаєвої свободи. Це лише поверхові явища. Проблеми не вдасться розв’язати, доки ми усі, звичайні люди, не визнаємо, що також спричинилися до появи кризи. Справжнім винуватцем є гіперіндивідуалістичний, матеріалістичний гедонізм, яким вражена наша культура”** (8).

А ось як змальовує диктатуру ХХІ століття швейцарська газета “Нойе Цюрхер Цайтунг”: **“Сучасне обличчя влади і ефективності — не генерал чи партизанський вождь, а головний виконавчий директор концерну. Багатий підприємець, директор, суперменеджер, який обіцяє зробити для своєї країни те, що зробив для себе... Що добре розумів ще Гітлер: ключ до абсолютної влади — масова комунікація. Сучасні автократи також будуть народжуватися з медійних структур — як сучасні володарі хліба і видовищ вони володіють до того ж іще одним-двома футбольними клубами. Гітлер також розумів, що масова комунікація повинна базуватися не лише на розвагах і спокусах, але і на відволіканні й захопленні противника невинним гамором”** (6).

Щораз частіше публікації наголошують на тому, що фундаментальні закони, на яких базувалася наша свідомість, почали “кульгати”. Людина розумна стала споживачем і це наразило планету на катастрофу. Інфляція торкнулася наших уявлень про життя: про його цінність, первинність, про його справжній сенс.

Отже, діагноз поставлено. Європа, яка домінувала у світоглядній, організаційній і технологічній сферах впродовж 500 років, втратила віру в себе. А в шістьох новаторських концепціях, а саме в конкуренції, науці, правах власності, медицині, консюмеризмі, етиці праці — вже тривалий час принаймні поділяє роль лідера з іншими цивілізаціям й регіонами. До того ж іще Махатма Ганді стверджував, що поняття “західна цивілізація” — це суперечність сама в собі,

радше евфемізм на окреслення брутального імперіалізму. Англійська газета “Дейлі телеграф” вмістила розгорнуту рецензію на книги істориків Н. Фергюсона та І. Морріса “Чому Захід керує — наразі” і “Захід та решта світу”, в яких аргументовано визначено новий поділ світу. “Керує Пекін”, — такою є відповідь більшості американських коментаторів, вказуючи на допомогу американцям кредитами з боку КНР (понад трильйон доларів в американських облігаціях). Журналісти відтворюють динаміку подій, що вибудовує переконливу аргументаційну базу. До 1913 року 11 західних країн контролювали майже 60 відсотків території і населення світу і 79 відсотків глобального ВВП. Середня тривалість життя в Англії удвічі перевищувала відповідний показник в Індії. Ще одна показова цифра: на початку 90-х років XX століття пересічний американець був багатшим від китайця у 73 рази.

Нині ситуація докорінно змінилася. Багато скаже нам такий факт: люди Сходу легко здолали мовні бар’єри, натомість дуже мало європейців може сказати кілька слів китайською чи японською мовами. В англomовному світі здобув популярність аргумент, що треба пізнавати чужі культури. Чи не тому з 27 зразків музичних творів, які відправили Вояджером у 1977 році в космос, тільки 10 — твори західних композиторів. Отже, дослідивши причини домінування Заходу, можемо сподіватися, що опрацюємо докладніше неухильність нашого падіння. А висновок очевидний: переживаємо кінець західного домінування. Не лише тому, що більшість світу адаптувала усі західні напрацювання, ідеї та поведінку. Рівно ж тому, що ми самі втратили віру в нашу цивілізацію” (10). “Виглядає на те, що світле майбутнє Європейський Союз має вже за собою”, — пише іспанський політолог Хосе Ігнасіо Торребланка на сторінках впливової газети “Ель Паїс”. Варто застановитися на аргументах цього експерта. По-перше, маємо кризу вартостей; діють сили відцентрові — ксенофобія, криза євро, дефіцит закордонної політики, відсутність ефективного керівництва. А загалом — бракує довготермінової візії. По-друге, дається взнаки відсутність єдиного бачення причин кризи і виходу з неї. Це стосується і порозуміння між елітами й громадянами спільноти, і між країнами. Згідно з останніми соціологічними дослідженнями, 63 відсотки німців перестали довіряти Європі, лише 53 відсотки пов’язують з нею майбутнє своєї країни. Автор робить висновок: **“Європа не розвиватиметься надалі, якщо Німеччина не буде повною мірою заангажована у процес інтеграції”** (12).

Про ситуацію в Європейському Союзі свідчать акценти провідних видань. Ще кілька прикладів: німецька газета “Зюддойче цайтунг” докладно описує становище у Греції, зокрема в Атенах, які стали сферою боротьби й демонстрацій, бо Європа вже не вірить Греції, а Греція не вірить Європі. Французька газета “Нувель обсерватор” наводить переконливі приклади того, що **“політики брешуть несамовито, медіа гавкають, як пси, бізнесмени повертають kota хвостом; ми живемо в часах, у яких береться до уваги лише брехня”**. Британський історик Тімоті Гартон Еш в інтерв’ю журналові “Шпигель” показує мізерність нинішньої демократії. Швейцарська газета “Нойе Цюрхер Цайтунг” переконує читачів, що консервативний уряд Віктора Орбана в Угорщині утверджує автократію й крайній націоналізм.

Докладніше про дослідження становища молоді в сучасній Європі. Видання “Лондон рев’ю оф букс”, “Гардіан”, “Герніка”, “Експрессо” та інші останнім часом вмістили матеріали різних жанрів, в яких фіксують однакову

картину: повсюдно протестують молоді люди, адже здобута освіта не дає шансів знайти роботу. Подано таблиці про безробіття молоді у країнах сфери євро: відсоток безробітних віком від 15 до 24 років складає: у Німеччині 7,9; Франції — 20,3; Португалії — 27,4; Італії — 28,5; Словаччині — 35,6; Греції — 36,1; Іспанії — 44,4. Молоді люди, позбавлені перспектив, — найкращі клієнти для неофашистів — застерігає британський економіст Гуї Стендінг, автор книги “Прекаріат”. Газета “Гардіан”, аналізуючи книгу, докоряє лівим силам, які не враховують нових тенденцій. Новий суспільний клас “прекаріат” (неологізм, утворений від слова “пролетаріат” і англійського прикметника precarious — непевний, нестабільний) маніфестує по всьому світі щораз активніше. Зацитуємо матеріал газети: “Прекаріат об’єднує усіх тих, хто відчуває, що їхнє життя є лише зліпком хаотичних фрагментів, на яких не можна збудувати кар’єри... Розвиток прекаріату став прискореним через неоліберальну глобалізацію, яка створила фетиш еластичності ринку праці, уринкування усього і реструктуризації систем соціальної опіки. Відсутність перспектив для молодих людей приводить до того, що прекаріат стає легкою здобиччю радикальної правниці. Особи, які живуть у стані хронічної непевності, легко втрачають альтруїзм, толерантність і пошану до відмінностей” (10).

Усі варіанти життя, що базуються на матеріалістичному нігілізмі, зазнають виняткових струсів. Українським політикам, частині еліти варто було б предметніше аналізувати ситуацію у “першому світі”, аби не створювати чергових ілюзій щодо моделювання життя за чужими лекалами. На Заході за ідею цивілізації сприйнято комфорт, за ідею моралі — соціальну респектабельність, за ідею політики — стимулювання торгівлі, за ідею релігії — благочестивий формалізм. Механізоване уявлення про світ, десакралізація, секуляризація, орієнтованість на споживання (латинське слово *consumere* означає розтринькувати), уніфікація світу за найгіршими зразками — чи ідеологічного наркозу, т. зв. інтернаціоналізму чи економічного детермінізму, космополітизму, масової забави — фактичного замітника культури, розгнужаної демократії — неодмінно й послідовно мусили зруйнувати стабільні опори влаштування життя, тобто віру і національні традиції.

Кілька стислих прикладів останніх публікацій. Про моральний цинізм пише філософ Дітер Тома (Dieter Thoma) на сторінках впливової швейцарської газети “Neue Zürcher Zeitung” — тому про минуле ніхто не пам’ятає, про майбутнє ніхто не думає; засмоктала нас чорна діра, в якій живемо, тобто дочасність (7). У 2010 році сімдесят відсотків мешканців Афін заявили, що живе у постійному страху, з них шістдесят відсотків визнали, що охоче виїхали б звідтіля. А тепер центр п’ятимільйонного міста став ареною боротьби і демонстрацій, так буде ще довго — такого висновку дійшла німецька газета “Süddeutsche Zeitung” (3. 06. 2011). Іспанський філософ Хав’єр Гома Ланзон (Javier Goma Lanzon) в розмові з Туліо Деміхелі (Tulio Demicheli), вміщеній на сторінках авторитетного французького журналу “Кур’єр інтернаціональ” (Courrier International), доводить, що свобода є лише початковою умовою етики, а не самою етикою. “Філософія підозріння” вийшла з нігілізму, запліднилася марксизмом, психоаналізом та ін., а нещодавно народила “деконструкцію”, яка призвела до негатиї традиційних вартостей, смерті Бога і людини, кінця історії. Вигадано постмодерністську, постіндустріальну, постісторичну і постколоніальну культури. Автор книги “Засвоєна наївність” порушує велику моральну проблему: як жити разом?

Реалізація цивілізаційного ідеалу не може полягати тільки у реформі інституцій, потрібна також реформа приватного життя громадян; мусимо прагнути до цілісного сприйняття світу й влаштування життя (21.04.2011). Опінієтворчі газети Європи останнім часом, особливо після терористичного акту Андерса Брейвіка в Норвегії, звернули увагу на екстремізм ери Інтернету. Нині радикальні праві сили мають тут понад 10 тисяч сторінок. Серед своїх прихильників рух “непримиренності культур” поширює кілька засадничих постулатів: віру у те, що беруть участь в боротьбі за існування раси або культури; що їхній расовий, релігійний чи культурний групі загрожує швидке вимирання; що існуючі політичні чинники неспроможні зреагувати на загрозу; що потрібна негайна і радикальна діяльність, аби відповісти на ці суспільні небезпеки; нарешті — мусять виконати свій обов’язок, щоб залишити якийсь спадок своїм дітям і внукам (9).

На посткомуністичному просторі, розгерметизованому і вільнішому, де збанкрутілі ідеологеми були замінені новими — такими, що й на Заході переважно виконують орнаментальну функцію, сталася ситуація некерована, або повернення до диктатури. Розглянемо приклад Чеської Республіки — члена Європейського Союзу. Свого часу молода генерація здійснила оксамитову революцію проти комуністичного режиму під гаслом “Правда та любов переможуть брехню та ненависть”. Через десять років навіть “Wall Street Journal” повідомив, що Чеська Республіка перетворилася на деморалізоване болото, в якому, внаслідок **“знесилюючого пориву до вільного ринку, утворилося суспільство, затоплене жадібністю, егоїзмом, корупцією та шахрайством”**. Автори використовують характеристики “інформаційна божевільня”, “ідіотська політична реклама” і таке інше (1, с. 531). Зіставмо це з висновками чеського публіциста Антоніна Лісхма: **“Отже, ми опинилися сам на сам із дивовижною ситуацією, коли суспільства, що стали безперечно вільнішими, з багатьох поглядів повелися гірше, ніж у дні, коли їм бракувало волі. Буйно розквітла всякого роду злочинність, а сенсаційна преса ринула смердючим словесним потоком, який, здається, завжди джерелиться з темних закутків колективної пам’яті за часів великих історичних перемін. Та що гірше, дедалі відчутнішими стають інші негативні явища, які дестабілізують обстановку, такі як підозріливість і ворожнеча між націями та расами, вияви фашизму, нахабна демагогія, інтрига і навмисна брехня, політична софістика, безсоромне й нестримне заохочення особистих інтересів, голих амбіцій та жадоби влади, фанатизм усіляких мастей, нові різновиди шахрайства, продажність, розгул мафії і цілковитий брак толерантності, взаєморозуміння, доброго смаку та почуття міри”** (4, с. 51). Після цієї публікації минуло майже десять років. Однак знову пролунали сигнали тривоги. Мова про статтю Вацлава Гавела “Загрози національній самосвідомості”. Наводячи приклади тотальної корупції, знаний у світі політик, письменник, публіцист занепокоєний самовбивчим розвитком нашої цивілізації, каліцтвом мови, поступовим знищенням “нашої національної самосвідомості”. Розтривожують серце й розум такі питання В. Гавела: **“Хто розпускає в нашому політичному і суспільному житті отруту розбрату, нечесної гри, егоїзму, ненависті та заздрості? Хто ненав’язливо веде нас до озлоблення почуттів та звикання до того, що кожний може брехати про все і всіх”?** (2). І знову, через десять років, у багатьох публікаціях чеської, європейської преси знаходимо подібні мотиви.

Структура власності Руперта Мердока

Останнім часом європейські медіа широко й всебічно коментували нищівний скандал довкола медіаімперії Руперта Мердока “Ньюс корпорейшн”, сукупний капітал якої складає майже 33 мільярди доларів (*див. діаграму вгорі*). Йдеться про газету “News of the World” (Новини світу), журналісти якої вдавалися до незаконних методів збирання й розповсюдження інформації. Виявилось рівно ж, що вірусом “жовтизни” вражені не тільки значні сегменти англійської, американської та преси інших країн, але також правоохоронні органи, вище керівництво країни, зокрема прем’єр Камерон. Своє дослідження проблеми таблоїдів німецький журналіст Віллі Вінклер з газети “Suddeutsche Zeitung” назвав влучно — “Англійська Вотергейт”. Він акцентує увагу на такій думці відомого письменника Джона ле Каре (Корнвела): **“Чи не є сумним парадоксом історії, що австралієць з американським паспортом і китайською дружиною знищує гордість Альбіону? Мусимо відвоювати нашу країну”** (15.07.2011). Тож закономірно газета “The Daily Telegraph” на основі багатьох фактів робить свій висновок: **“Усі ми заплямовані”** (7.07.2011).

Ще раніше вищий рівень узагальнення знаходимо у статті лауреата Нобелівської премії Маріо Варгаса Льоси: **“Відавна існувала журналістика, що годується клоакою. Але нині цей гатунок отримав права громадянства, ставши частиною сучасної системи вартостей... Народилася цивілізація розваг, яка ґрунтовно зреволюціонувала інститути і звичаї західних суспільств... Відповідного респекту серед сучасників не викликають вже шляхетні манери, інтелектуальна оснащеність чи досягнення на ниві науки, культури. Натомість захоплюють вміння привернути до себе увагу, з’явитися на перших сторінках газет, незалежно від того, чи єдиною заслугою цих “героїв” є кількість забитих м’ячів, мільйони, витрачені на гучні святкування, чи скандали... Джерело зла міститься не у механізмах, а в самій культурі, яка з розваг створила найчільнішу вартість свого існування”** (3).

Визнаючи корумпованість журналістської професії, стверджуючи, що таблоїди (їх більшість) — ненадійне джерело інформації про світ, досвідчений британський журналіст Нік Дейвіс у солідній, фактологічно переконливій монографії “Новини пласкої землі” робить такий висновок: **“Реальна ситуація така, що ми маємо справу з системою, яка вийшла з-під контролю і в якій комерційна логіка неупорядковано переважає вимоги до журналістики... Система комерційних ЗМІ є ідеологічною чекою глобалізованої ринкової економіки... У Школі журналістики при Колумбійському університеті в Нью-**

Йорку висять слова власника газет та редактора Джозефа Пулітцера: “Цинічна, продажна, демагогічна, корумпована преса невдовзі створить людей за своєю ж подобою” (1, с. 532).

Зосередивши увагу на негативних тенденціях розвитку медійної сфери на Заході, все ж мусимо пам’ятати, що віддавна випрацьовано зразки світоглядної публіцистики найвищого морального та аргументаційного рівня. І тому на посткомуністичному просторі слід враховувати як плідотворний спадок західної публіцистики, так і остерігатися негативних тенденцій, зумовлених комерціалізацією духовної сфери. У цьому сенсі цікаві міркування висловлює Оксана Пахльовська на сторінках газети “День”. Зокрема, вона наголошує на народженні у цьому виданні **культурологічної журналістики**, яка є величезним ресурсом для формування громадянського суспільства. Її фокус спрямований на сучасні події, але висвітлює вона їх у комплексі історико-культурних ретроспекцій і багатокультурних контекстів. Інтелектуалізація інформації — один із основних шляхів до створення стандартів демократичного мислення в суспільстві — наголошує авторитетна вчена, культуролог, публіцистка. В інтерв’ю Марії Семенченко знаходимо таку думку Оксани Пахльовської: “Зберегти автентичність і гідність у цю добу абсурдів і симулякрів — це не на словах, а реально виклик руйнівним чинникам нашого буття” (13).

Як ніколи раніше, публіцистика повинна ставити найістотніші питання, яких не змиває хвиля часу, послідовно і наполегливо шукати живу істину, встановлювати реальну шкалу вартостей, пам’ятати про місіонерську функцію, бути тим “пророком”, який пам’ятає себе, має абсолютну пам’ять на майбутнє, бо знає минуле. Позаяк публіцистика займається не лише всіма аспектами людської діяльності, а й найрізноманітнішими розгалуженнями людського мислення, мусимо опанувати мистецтво упорядкування засадничих людських дилем. Під цим кутом зору наголосимо, що осягнення історії — то не лише обов’язок пам’яті. Передовсім воно має стати освітленням душі. Починати треба з того, щоб відділити істину від брехні, достовірне — від сумнівного, сумнівне — від того, що зовсім неможливо прийняти. Світ зіпсутий не в соціальній, а в онтологічній основі.

Самі темпи змін вимагають більшої виразності думки, щоб не опинитися у полоні банальностей і штампів, що під сучасну пору репрезентує більшість медійної сфери. Мусимо зберегти вищу лігу журналістики — світоглядну публіцистику. І ще таке судження: доти, поки Європа ігноруватиме моральні питання, доти, поки вона соромитиметься визнати свої християнські корені, вона не зможе вирішити протиріч і знайти відповіді на інші питання. Гідність мислення сприймає свободу мас-медіа як істину; усяке інше тлумачення — непорозуміння. Творчі джерела історії полягають у розвитку шляхетних потенціалів людини. Вперше потенціал з’являється як візія, потім — як ідея і концепт, наприкінці — як ідеал й програма життя. Відтак мусимо позбутися орієнтирів на фастфудизацію процесу навчання у вищій школі. Інакше майбутнє поглине нас щораз більшими потоками інформації: знатимемо вже все, але ніхто не буде думати. Але ж, за великим рахунком, світом рухають ідеї, а не інтереси. Якщо медійна сфера зігнорує ідеї, не продукуватиме їх, — деградація суспільств неминуча.

Хто ж, як не публіцист повинен розпізнавати відблиски Божественного, де вони проявляються (чи проявилися протягом тисячоліть), і робити ті відбли-

ски критерієм думки, почуття і дії поколінь? Бути виразником і репрезентантом непроминальних правд, добра, краси, що ними мають наснажуватися покоління, — благородна місія.

1. Дейвіс Н. Новини пласкої землі / Н. Дейвіс. — К., 2011.
2. День. — 2001. — 16 трав.
3. Див.: El Pais. — 2007. — Sept.
4. Лієхм А. Східна Європа / А. Лієхм // Кур'єр ЮНЕСКО. — 1992. — Вересень-жовтень.
5. Фросар А. Світ Івана Павла II / А. Фросар. — Львів, 2001.
6. Цит. за: Панасенко А. Вау-диктатура ХХІ века / А. Панасенко // 2000. — 2007. — 30 март.
7. Цит. за: Forum. — 2011. — 13-26 czerw.
8. The Guardian. — 2009. — 26 may.
9. The Guardian. — 2011. — 24 jul.
10. The Guardian. — 2011. — 1 jun.
11. The Daily Telegraph. — 2011. — 8 mar.
12. Torreblanca J. I. Eurofobie / J. I. Torreblanca // El Pais. — 2011. — 15 may.
13. День. — 2011. — 21-22 жовт.

DIRECTIONS OF MODERN MEDIA FIELDS OF THE WESTERN WORLD

Josyp Los'

Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky str. 49, 79044, Lviv, Ukraine
E-mail: jlos@ukr.net

The article analyses the role of modern thinking-creative editions in reinterpretation of the world-view principles of the Western world.

Key words: culture of freedom, precariat, philosophical essay, intellectualization of information, development trends of the world.

ОРИЕНТИРЫ СОВРЕМЕННОЙ МЕДИАСФЕРЫ ЗАПАДНОГО МИРА

Иосиф Лось

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина

E-mail: jlos@ukr.net

Статья исследует роль современных смыслоутверждающих изданий в переосмыслении мировоззренческих принципов западного мира.

Ключевые слова: культура свободы, прекариат, мировоззренческая публицистика, интеллектуализация информации, тенденции развития мира.

Стаття надійшла до редколегії 09.09.2011

Прийнята до друку 26.09.2011